

Intervju - Branko Petrović svetski rekorder u statici

avgust - decembar 2011.

RONILAČKI SVET

EKSPEDICIJA

Tačkice u okeanu

 Maldivi

TESTIRAMO ZA VAS

Matrix

 Mares

TEMA BROJA

Whale Shark

 STANOVNICI MORA

NESCAFÉ
Dolce
Gusto

ČAROBNJAK ZA KAFU

NESCAFÉ[®] DOLCE GUSTO[®] ČAROBNJAK ZA KAFU

NESCAFÉ[®] DOLCE GUSTO[®] aparat za kafu ima sve karakteristike espresso aparata, uključujući ulazni pritisak od 15 bar što omogućava jednostavnu pripremu Vašeg najdražeg espresso, cappuccina i macchiata - baš kao u omiljenom kafiću. U ponudi su tri modela: Piccolo, Melody, Circolo u različitim bojama - svaki pruža identičan kvalitet spremljene kafe. Bilo koji model da izaberete, postupak je vrlo jednostavan: uključite aparat, ubacite kapsulu sa kafom, povučete ručicu i savršeni napitak za svaki trenutak je gotov! Probajte raznovrsne ukuse pripremljene od najkvalitetnijih zrna Arabica i Robusta kafe, čija aroma i svežina ostaje sačuvana unutar NESCAFÉ[®] DOLCE GUSTO[®] kapsule.

Piccolo

Circolo

PRITISAK OD
15 bar

Melody

Kursevi ronjenja na dah prema AIDA international programima i standardima

www.svetronjenja-sdt.rs/apnea

svetronjenja@yahoo.com

063 84 85 985

Impresum:

Izdavač: PRINT ART, Pančevo

Glavni odgovorni urednik:

Janez Kranjc

Zamenik glavnog urednika:

Dragan Gagić

Tehničko uređenje:

draganel

Lektor:

Svetlana Ćirković

Prevod:

Tijana Nikolić - Tidža

Elektronsko izdanje:

draganel

Umetnički savetnik:

Nemanja Smičiklas

Štampa:

SAVPO d.o.o, Stara Pazova

Saradnici:

Milorad Đuknić, Božana Ostojić, Zoran Radoičić,

Dragan Gagić, Željko Dragutinović, Uroš Kojić,

Damir Zurub, Slavica Turk, Lena Kulić, Rudolf Gonda,

Goran Pejčić i Dušan Varda.

Kontakt:

ronilackisvet@yahoo.com

+381 63 770 66 70, +381 65 880 66 80

Naslovna strana:

foto: Ivana Orlović Kranjc, kit ajkula

CIP - katalogizacija u publikaciji
Narodna biblioteka Srbije, Beograd

RONILAČKI SVET

ISSN 1452 - 1091

COBISS.SR - ID 123507980

Časopis "Ronilački Svet" se delimično finansira sredstvima iz budžeta Republike Srbije - Ministarstvo omladine i sporta

Vesti iz SOPAS-a

www.sopas.rs

Ronjenje u sigurnosti

Nedavno je iz štampe izašlo novo, dopunjeno izdanje knjige „Ronjenje u sigurnosti“ autora dr.Stracimira Gošovića. Knjiga se može baviti po ceni od 15 eura (dinarska protivvrednost), a za sve informacije kontaktirati Bozanu Ostojic na e-mail:calypso@EUnet.rs ili na 011 3222232, 063 309007.

Predavanje dr. Petra Denobla

Konferencijska sala u hotelu Moskva je 17.11.2011. godine bila ispunjena do poslednjeg mesta. Razlog je bilo predavanje svetski priznatog stručnjaka iz hiperbarične medicine Petra

Denobla pod nazivom „Kontraverze rekompresije u vodi“. Predavanju su prisustvovali uglavnom ronilački instruktori, koji su iz prve ruke mogli da čuju najnovije podatke iz ove oblasti. Nakon, predavanja instruktori su imali priliku da produže druženje sa doktorom Denoblom i u neformalnom razgovoru mu postavljaju pitanja.

CMAS 6. Svetsko prvenstvo u apnei

Od 29.08 do 6.09.2011. godine na Tenerifima je održano 6. Svetsko prvenstvo u ronjenju na dah. Uz podršku SOPAS-a nastupio je i Branko Petrović koji je sve oduševio fenomenalnim nastupom. Naime, u disciplini statika zadržao je dah neverovatnih 9 minuta i 32 sekunde, što mu je donelo zlatnu medalju ali i svetski rekord (po CMAS-u). Inače, to je bio i najbolji rezultat na svetu u 2011. godini. Sve čestitke Branku Petroviću i sigurni smo da ćemo se i u budućnosti radovati njegovim rezultatima.

Podrška 15. Međunarodnom Festivalu podvodnog filma

Više od decenije traje saradnja SOPAS-a sa Međunarodnim festivalom podvodnog filma u Beogradu. Tako je bilo i ove godine. Sala muzeja Jugoslovenske Kinoteke je bila ispunjena do poslednjeg mesta. Tokom četiri dana trajanja festivala (9-12.12.2011.) vladalo je izuzetno interesovanje ronilaca ali i simpatizera ovog sporta, za svaku projekciju. Prikazano je preko šezdeset filmova, uglavnom ovogodišnje produkcije. Evo zvaničnih rezultata:

PC - PRO CATEGORY

1. Mesto

The Last Hunters, Director / Author: Twin Star Productions, Steve L. Lichtag, Czech Republic

2. Mesto

La Vie Sans Air, Les Fils Du Grand Bleu, Director/ Author: A Gedeon Production, Jean-François Julian, France

3. Mesto

Project Manta Director / Author: Kaufmann Productions Pty Ltd, Gisela Kaufmann, Germany

EUIFA ENVIROMENT AWARD

Ghost In The Baltic Sea

Director / Author: Joakim Odelberg, Peter Isaksson, Per W Rönnecke, Sweden

Basking Sharks - Gentle Giants

Director / Author: Florian Guthknecht, Germany

Special award

The Woman Who Swims With Killer Whales

Director / Author: Mark Woodward, Big Wave Productions, UK

Special Jury Mention

Escape to Tahiti and her Islands

Director / Author: Libor Spacek, Petra Dolezalova, Czech Republic

IC - INDEPENDENT CATEGORY

1. mesto

PALAU, when the forest meets the sea
Director/ Author: Leonardo Sergiani, Italy

2. mesto

Light Screen
Director / Author: RISCK, Carlos Virgili, Spain

3. mesto

The Queen of the Carpathians
Director / Author: Jaroslav Blasko, Slovakia

Special awards

East Scheldt, discovery underwater

Director / Author: Edward Snijders, Netherland

Haven, 20 Ans Apres

Director / Author: Jerome Espla, France

Special Jury Mention

À La Recherche De Nai Tucha

Director / Author (name): Karin Pointner, Austria

Best National Film

Tačkice u Okeanu, Director / Author: Janez Kranjc, Serbia

Special award

U Mom Svetu - In My World

Director / Author: Vladimir Mladenović, Serbia

APNEA

Najuspešnija godina srpskog ronjenja na dah

Protekla 2011. godine se s pravom može proglasiti najuspešnijom godinom kada je u pitanju ronjenje na dah. Tokom cele godine iz takmičenja u takmičenje, iz meseca u mesec, padali su rekordi i osvajane su medalje na takmičenjima.

A šta kaže statistika? Neki je baš ne vole, ali je ona najbolji pokazatelj gde smo bili i šta smo uradili u prošlosti, te nas u velikoj meri usmerava i u budućnost, motivišući nas na još veći trud i rad, u želji za postizanjem još boljih rezultata. U tom smislu, iskreno možemo

da se divimo Branku Petroviću, koji je, prema određenim statističkim podacima, ove godine najefikasnije trenirao i najbrže napredovao u svojoj omiljenoj disciplini, statičkoj apnei. Samo za godinu dana Branko je oborio čak 4 puta nacionalni rekord u statici, koji je postavljao on lično. Na taj način se neverovatno brzo približio granicama mogućeg, jer je samo Stefan Mifsud, još jedan čovek „bez daha“, ispred njega, koji može da zadrži dah 11' 35". Branko je, sa nacionalnim rekordom od 10' 23" najbliži obaranju svetskog rekorda, koji će, verujemo, jednog dana i najaviti.

Inače, statistički podaci nam govore mnogo i u pogledu dinamičke apnee, gde na srpskoj sceni „vladaju“ žene. Da li je kod nas generalno ženski pol aktivniji i dinamičniji, a muškarci su više statični, nećemo dalje polemizirati, no tek rezultati (i statistika) upravo vode do takvog zaključka. Naime, u obe discipline dinamičke apnee, DYN i DNF, protekle godine je oboreno više nacionalnih rekorda u ovim disciplinama od strane žena, nego muškaraca. Tačnije, muškarci ga nisu oborili još od decembra 2009. godine, kada je Goran Pejčić u disciplini DYF preronio 157 metara, a Duško Ormanović u disciplini DNF 117 metara (2008. godine). Za to vreme, žene su vredno trenirale i samo u jednoj godini, 4 puta postavile nacionalni rekord u DYN i 3 puta u DNF. Ne računamo one rekorde koji nisu priznati zvanično, a ipak su se desili!

Iako su dubinske discipline mnogo zahtevnije u organizacionom smislu i na tom polju je došlo do značajnih pomaka. Za to su zaslužni takmičari Lena Jovanović i Uroš Kojić. Na svetskom prvenstvu koje se održalo u Kalamati, Lena je u disciplini FIM postavila nacionalni rekord zaronivši na 60 metara, dok je Kojić u disciplini CWT takođe postavio najbolji nacionalni rezultat spustivši se na 76 metara.

Zaključak, prema svim ovim statističkim podacima, bio bi sledeći: 2011. godina nam je bila veoma „plodna“. Primećuje se porast interesovanja kod mladih za ovaj prelepi sport, a takođe i njihov ozbiljan rad i uloženi trud na ostvarivanju ovakvih rezultata. Posebno možemo pohvaliti klub „NAISSUB“ iz Niša, koji se zaista posvetio apnei i veoma istakao u njenom razvoju kod nas, promovišući ovaj sport na sve moguće načine, od seminara i stručnih obučavanja, do međunarodnih takmičenja. Ipak, potencijal koji leži u mnogim drugim gradovima u Srbiji, još nije potpuno otkriven. Nažalost, u mnogima od njih jednostavno ne postoje adekvatni uslovi za njihov razvoj. Nema bazena, nema stručnih lica, nema opreme... Sve u svemu, ne treba očajavati, već se i dalje nadati, ponirati u sebe sve dublje i dublje, i verovati. ▀

Mares noviteti

MATRIX

mares
just
add
water

generalni zastupnik: CALYPSO GROUP

011 32 22 32 , 063 309 007

calypso@eunet.rs

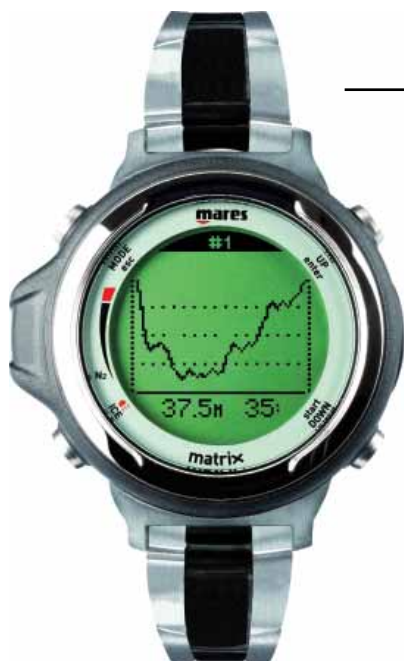
U poslednjem mesecu 2011. godine svetlost dana je ugledao Mares-ov najnoviji ronilački kompjuter, futurističkog naziva MATRIX. Kao i uvek, jedan korak napred sa inovacijama i mogućnostima. Po dizajnu ovaj proizvod je pre svega ronilački „alat“, ali se takođe može upotrebljavati i u svakodnevnom životu.

Kao najbitniju novinu izdvojili bismo opcionalno prebacivanje displeja iz analognog u digitalni displej i naravno mogućnost punjenja baterije. Punjiva litijumska baterija u ovom ronilačkom kompjuteru predstavlja, možemo reći, revolucionarni iskorak. Proces punjenja traje dva sata i obavlja se preko USB priključka. Intefejs za prebacivanje vaših ronilačkih podataka u računar se isporučuje zajedno sa Matrix-om. Za PC korisnike proizvođač je predvideo Dive Organizer ili za ljubitelje Mac-a novi Divers Diary softver.

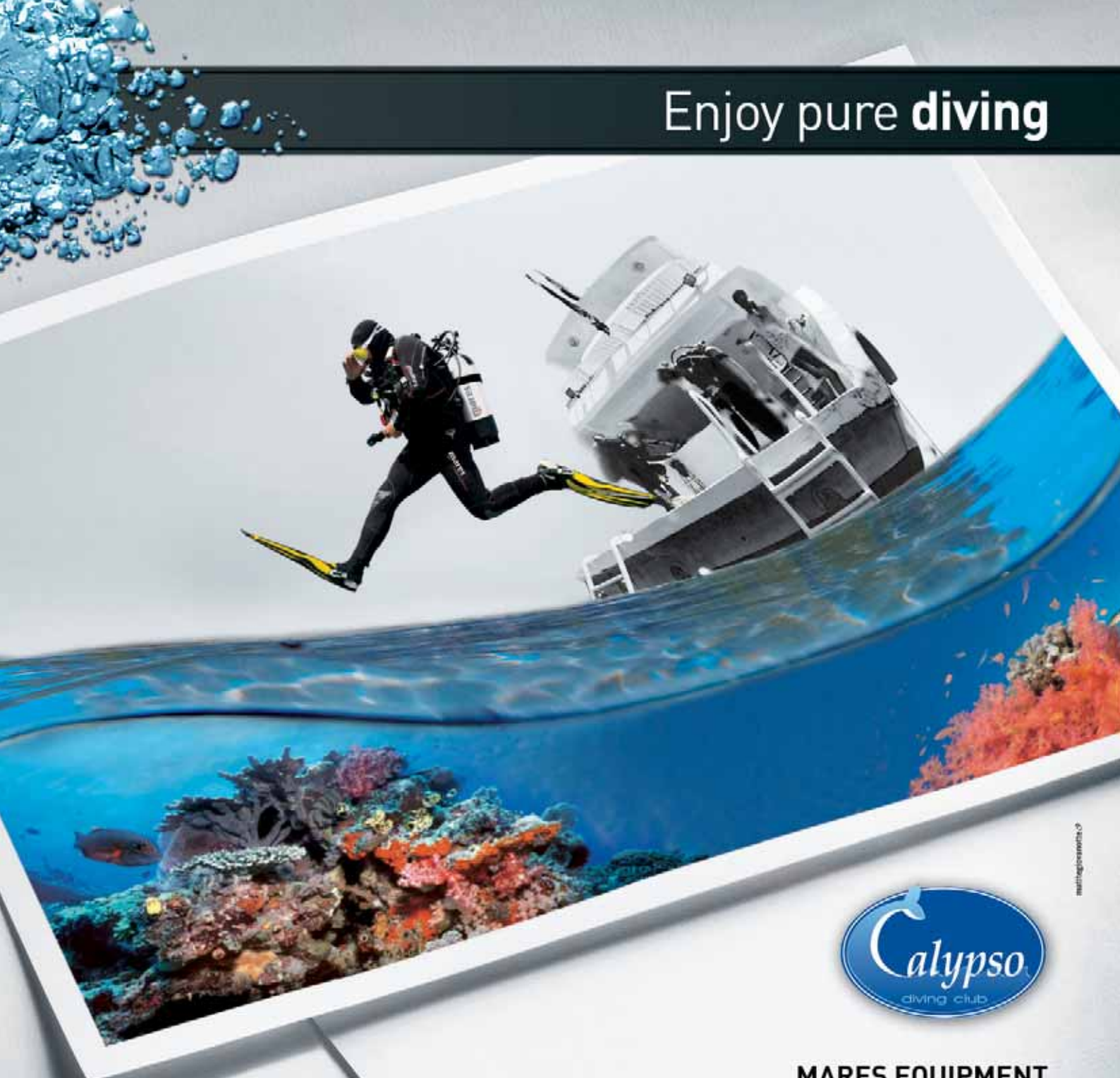
Za naprednije ronioce predviđeno je korišćenje maksimalno tri mešavine Nitrox-a, ili će jednostavno moći da rone prema unapred programiranim konzervativnijim profilima, u skladu sa svojim trenutnim mogućnostima. Iako se radi o vrhunskom ronilačkom proizvodu, ovaj uređaj je idealan za sredine i iznad i ispod površine vode.

Kao što smo već naglasili, mogućnost izbora je jedna od karakteristika Matrix-a. Korisnik može da bira koji će ronilački parametri da mu budu prikazani na displeju (na primer maksimalna ili prosečna dubina, temperature ili vreme...). Integrisan je elektronski kompas, a uređaj očitava podatke svakih pet sekundi. U memoriju (Logbook) staje 36 sati ronjenja, a maksimalna radna dubina je 150 metara. Ukoliko ga koristi više ronilaca ima mogućnost resetovanja zaostalog azota. Indikator stanja baterije je lako uočljiv na displeju.

Ima nekoliko modova u kojima radi tokom zarona : vazduh, nitrox, tri mešavine i merač dubine. Pozadinsko svetlo može da se podesi da radi od 1 do 10 sekundi, ili može biti stalno uključeno. Navigacija kroz menije je rešena pomoću četiri dugmeta koja se jednostavno i bezbedno koriste. Trenutna cena Matrix ronilačkog kompjutera je oko 700\$ i biće dostupan u decembru 2011. godine. ■

Enjoy pure **diving**

marketing@mares.it

MARES EQUIPMENT

Technology has always been second nature at Mares.

All of Mares products are designed and developed with cutting edge technology in order to offer the most advanced performance.

Leave your grey world,
Mares lets you enjoy diving:
Just Add Water.

Visit mares.com

Info:

011322 22 32 , 063 309 007
calypso@eunet.yu

There is a road for everyone

BLACK LINE
Symbols of Power

BROWN LINE
found in expedition

KHAKI LINE
Fishing & Hunting

RED LINE
Car accessories

GREEN LINE
Escape from civilization

BLUE LINE
Comfort while traveling

Donosiocu 10% popusta kupona
* Popust važi za Expedition proizvode

ORANGE LINE
GOOD MOOD

TC Ušće, II Sprat (ispred bioskopa Kolosej)
Tel.: +381 63 247 657
+381 63 247 540
office@expedition.com
www.expedition.rs

Noževi • Termosi • Megafoni • Lampe • Oprema za kampovanje • Kacige • Šolje • Lov i Ribolov • Roštilji • Unikatni pokloni • Kompassi

Mesto za ronioce i ostale ljubitelje podmorja

www.svetronjenja-sdt.rs

Od podvodnog ribolovca do svetskog rekordera

Dolazi iz porodice u kojoj je ronjenje uobičajena aktivnost. Veliki deo godine provodi u moru, tačnije u njemu. Stalno pokušava da pobedi svog najvećeg protivnika – samog sebe. I to mu dobro ide. Ove godine u statici ostvario je najbolji rezultat na svetu, a kako stvari stoje, približava se i najboljem rezultatu ikada ostvarenom. Ovo je ujedno i dovoljan razlog za razgovor sa Brankom Petrovićem, svetskim rekorderom u statici u CMAS konkurenciji.

Ronilački Svet: Dugo si u ronjenju i kada pogledaš unazad, kako vidiš svoj razvoj u ovom sportu?

Branko Petrović: Počeo sam da se bavim svim ovim kroz podvodni ribolov, što je bilo sa nekih 7 godina. Sa 18 sam nastupio na prvom takmičenju, ali sve do marta ove godine nisam „trenirao“ apneju. To je više bilo usput, iako sam imao dobre rezultate i bez treninga. Do sada sam postavio 16 državnih rekorda što u morskim što u dubinskim disciplinama. Oborio sam svetski rekord po CMAS-u i postavio dva puta za redom najbolje rezultate u istoriji na takmičenju 9:32 i 10:23. Trenutno se spremam da postavim novi svetski rekord u statici. Moj plan je da pređem 12 minuta, nakon čega ću se posvetiti i drugim apneškim disciplinama mnogo ozbiljnije.

Ronilački Svet: Koliko je u ronjenju važna sama organizacija i priprema pre takmičenja?

Branko Petrović: Jedini način da se postigne vrhunski rezultat jeste dobra organizacija, gde će takmičar biti u stanju da se fokusira na sebe i svoje mogućnosti, mada se, nažalost, često dešava da organizacija zakaže. Kao i u svakom sportu priprema pre takmičenja je ključ uspeha. Dobro projektovan i tempiran trening je ono što će učiniti da tog dana ostvarite taj maksimum. To je upravo jedan od razloga zašto se na takmičenjima postižu drastično manji rezultati nego na obaranju rekorda. Na takmičenju morate biti u formi kad je planirano, a rekord obarate kad ste vi u formi. Tako da ako pogledate statistiku, drugi najbolji rezultat sa takmičenja ikad je 9:03, koji je postigao Guy Brew (Novi Zeland), i jedini je, osim mene, uspeo da pređe 9 minuta.

Ronilački Svet: Da li pre takmičenja imaš posebnu pripremu i o čemu razmišljaš dok držiš dah?

Branko Petrović: Naravno, razvio sam svoj način pripreme za sam nastup, koji varira od discipline do discipline. Mada, još uvek radim na tome da ga poboljšam. To su one male tajne... Iskreno, dok držim dah, ne razmišljam. Prvih 7-8 minuta jednostavno spavam, ali bukvalno. Nažalost, kontrakcije me probude iz tog divnog osećaja i prekinu mi snove. Vremenom sam naučio da zaustavim tok misli, kao što sam naučio da svesno zaustavim srce do 10 sekundi. Tek pred sam kraj, kad moj sefjti proceni da je vreme, daje mi signal dodirom i ja se vraćam u realnost i lagano se spremam za izlazak.

Ronilački Svet: Dugo godina si bio na rezultatu oko 7-8 minuta, a onda je došao nagli skok od preko 10 minuta. Čime to objašnjavaš?

Branko Petrović: Godinama sam izlazio na takmičenja samo da bih se družio i sticao iskustvo. Nisam puno pažnje pridavao rezultatu i načinu treniranja, dok sam poslednjih 8 meseci posvetio razvijanju novog pristupa ronjenju na dah i potpuno novoj metodologiji koja je, kao što se vidi, dala solidne rezultate, kako meni tako i drugima koje sam trenirao.

Ronilački Svet: Počeo si kao podvodni ribolovac. Kada si shvatio da je statika tvoja disciplina?

Branko Petrović: Iskreno, nisam još uvek siguran da je to „moja“ disciplina. Na statiku više gledam kao na dobru podlogu za ostale poduhvate koje planiram da izvedem.

Ronilački Svet: Da li si i u ostalim disciplinama toliko dobar kao u statici?

Branko Petrović: Zvanično nisam, mada sam na treninzima postigao neke, može se reći, natprosečne rezultate, mada kao što sam rekao, to ću pokazati uskoro i na takmičenjima.

Ronilački Svet: Koliko je oprema bitna u svemu tome?

Branko Petrović: Kao i u svakom sportu oprema igra važnu ulogu. Tako je i u ronjenju, jer u ovom sportu nema mesta za grešku. Prava uloga opreme dolazi tek kada se približite vrhunskim rezultatima, kada su u pitanju metri i sekunde. Do tad i prosečna oprema zadovoljava potrebe. To ste mogli videti na mnogim takmičenjima, pa i na mojim nastupima do pre godinu dana.

Ronilački Svet: Na CMAS-ovom prvenstvu sveta, koje je održano ove godine na Tenerifama, pokazao si da si trenutno u svetu broj jedan kada je statika u pitanju. Kakvi su ti utisci o tom takmičenju?

Branko Petrović: Prvenstvo je zaista bilo organizovano na najvišem nivou. Ne znam šta me je više oduševilo: samo takmičenje ili same Tenerife, koje podsećaju na neko mesto iz bajke. Na takmičenju su nastupili najbolji svetski apneashi u bazenskim disciplinama i postignuto je više rekorda. Ono što je meni lično drago je to što su za sve rekorde sprovedeni doping testovi u skladu sa WADA pravilima.

Ronilački Svet: Nedavno je bila i SUBMANIA, na kojoj si takođe postigao sjajan rezultat?

Branko Petrović: Takmičenje je zaista bilo dobro organizovano. Moglo je da se bira hoće li se discipline raditi po CMASU ili AIDI. Mene je lično razočaralo to što nisu imali WR (svetski rekord) status, tako da nisam imao ni želju da demonstriram svoj maksimum. Ostavio sam to za neko od narednih takmičenja u Srbiji. A i naše takmičarke Milina Stanojević i Tijana Nikolić su pokazale šta mogu i sve nas obradovale sa tri nova, u tom trenutku, nacionalna rekorda.

Ronilački Svet: Imaš li uzore u apnei?

Branko Petrović: Definitivno Tom Sietas i Herbert Nich, iz razloga što su dovoljno dugo bili na sceni i mnogo puta pokazali šta mogu. Nisu bili jedni od onih koji naprave jedan rezultat i više nikad se ne pojave na sceni.

Ronilački Svet: Ima li neko takmičenje na koje bi voleo da odeš?

Branko Petrović: Što se tiče takmičenja, nisam toliko opterećen njima. Više me privlači ideja NO limita. To je ono što zaista želim da radim. Da se spustim na najveću dubinu na koju se iko ikada spustio na dah.

Ronilački Svet: Sa ozbiljnim rezultatima da li je stigla i podrška nekih institucija ili sponzora?

Branko Petrović: Želeo bih da se zahvalim Centru za hiperbaričnu medicinu Srbije, i RK Calypso, koji su verovali da mogu i da ću uraditi ono što sam obećao. Bez njih bi taj poduhvat bio ako ne nemoguć, onda jako teško izvodljiv. I zato im se ovim putem zahvaljujem. ■

PETNAEST GODINA RONJENJA U VELIKOM PLATNU

15. FESTIVAL

podvodnog filma u Beogradu

Već petnaest godina roniaci na ovim prostorima znaju da je drugi vikend u decembru razervisan za najveći ronilački događaj u Srbiji. Festival podvodnog filma je za deceniju i po uticao na mnoge generacije ronilaca i zaljubljenika u podvodni svet, da vode i njene stanovnike gledaju i shvataju na jedan sasvim drugačiji način. Moto festivala „Neka vode uvek budu čiste“ nije samo fraza na papiru, već filmovi koji se prikazuju i govore o problemu očuvanja vode kao životne sredine.

Ove godine, za četiri dana prikazano je preko 60 filmova koje su poslali autori iz čitavog sveta. Filmovi su se takmičili u tri kategorije PC - PRO CATEGORY (professional productions , velike produkcije TV kuće) i IC Film category: IC – INDEPENDENT CATEGORY (amateur film makers, independent producers, nezavisni producenti) i DOMAĆI autori.

Laskavu titulu Grand Prix festivala poneo je film “330 mètres sous les mers” autora Mini Laurent koji govori o tehničkom ronioncu Pascala Bernabe-u koji je zaronio na neverovatnih 330 metara ispod površine mora. U konkurenciji profesionalnih produkcija (PC) prvo mesto je osvojio film, beogradskoj publici poznatog autora Stiva Lightag-a “Last Hunters”. Ovaj film na veoma specifičan način priča priču o pripadnicima jednog plemena koji žive na tradicionalan način, loveći sve što mrda u moru. Nekada su to tune, nekada kitovi, pa čak i delfini. Žrvanj savremene civilizacije nezaustavljivo stiže i na njihovo ostvce i oni su suočeni sa neminovnim promenama. Ogoljene scene kasapljenja ulova možda će kod gledaoca izazvati revolt, ali ostaje otvoreno pitanje ko je tu u stvari žrtva i kome je ugrožena životna sredina?

U kategoriji IC filmova (amaterske produkcije i nezavisni producenti) prvo mesto je osvojio film italijanskog autora Leonarda Sargiana “Palau- when the forest meets the sea”.

U konkurenciji Domaćih autora ove godine je prikazano osam podvodnih filmova. Za najbolji

domaći film žiri je proglasio „Tačkice u okeanu“ autora Janeza Kranjca. Film je snimljen na Maldivima i govori o problemu opstanka samih ostrva ali i najvećih riba na svetu – kit ajkula. U istoj kategoriji film „U mom svetu“ autora Vladimira Mladenovića dobio je spcijalnu nagradu žirija festivala.

Ove godine Međunarodni Festival Podvodnog Filma u Beogradu podržali su Ministarstvo životne sredine i prostornog planiranja , Sekretarijat za zaštitu životne sredine Grada Beograda, Opština Stari Grad, Savez ronilaca Srbije-SOPAS i Institut Servantes. UNEP MAP, United Nations Environment Programme, Mediterranean Action Plan (program UN za zaštitu životne sredine) uvrstio je Međunarodni Festival Podvodnog Filma u Beogradu kao jedan od najznačajnijih evropskih filmskih Festivala koji promovišu zaštitu voda u mrežu Festivala koji se odvijaju pod pokroviteljstvom UN.

Poseta publike iz Beograda ali i iz cele Srbije je bila standardno dobra, a to nesumljivo predstavlja najveću snagu i potencijal Beogradskog festivala za godine koje dolaze. ▀

Predsednica SOPAS-a dodeljuje Janezu Kranjcu priznanje za najbolji domaći film

Stanovnici mora:

KIT AJKULA

Rincodon typus (A. Smith, 1828)

Piše: Lena Kulić
Foto: Ivana Orlović Kranjc

One su pravi primer suprotnosti u prirodi. Uprkos veličini hrane se najsitnijim bićima koja žive u okeanima. Imaju nekoliko hiljada zuba, koje skoro i ne koriste. I putuju, putuju...

Kit ajkule nisu najveće samo među ajkulama, na šta nas ime asocira, već predstavljaju i najveće ribe na planeti. Najveća registrovana kit ajkula duga je 20 metara i teška 34 tone. Procenjuje se da im je životni vek preko 100 godina. Polnu zrelost dostižu u 30. godini, kada dostižu i dužinu 8-9 metara. Raspored belih pega i žutih linija na tamnim leđima svojstven je svakoj jedinki, kao otisak prsta. Na osnovu fotografija ovih šara, a nažalost i ožiljaka koji nisu malobrojni, vrši se fotoidentifikacija. Koža im je debljine 10 centimetara, ali je osetljiva na patogene. Usta su im izuzetno velika, široka preko jednog metra i oivičena su sa 3.000 sitnih zuba, međutim kako izgleda, beskorisnih, jer se hrane planktonom.

Kako se hrane?

Postoje još dve vrste velikih ajkula. Džinovska (*Cetorhinus maximus*) i velikousta (*Megachasma pelagios*) kao i kit ajkula se hrane pasivno, dok plivaju otvorenih usta, čime obezbeđuju protok vode kroz ždrelo i škrge. Ređe se mogu hraniti i aktivno usisavanjem ili gutanjem vode dok miruju vertikalno, pri čemu branhiospine zadržavaju plankton

u ždrelo, a vodu propuštaju kroz škrge. Kad se branhiospine zapuše, kit ajkule se jednostavno zakašlju da ih pročiste. Filtriraju 6.000 litara vode za sat vremena. Posebna poslastica im je ikra triger ribe. Kada lociraju mesto njihovog mresta, pamte ga i vraćaju se svake godine po ovaj obrok bogat proteinima. Mogu da se hrane i sitnom ribom i glavonošcima. Ne predstavljaju nikakvu opasnost po ljude. Tolerantne su na prisustvo ronilaca, lako ih je pratiti jer se sporo kreću (0.5-1.5 m/s), kad odluče da im je dosta elegantno zarone dublje.

Rasprostranjene su u toplim vodama čitavog tropskog pojasa. Rone i na dubinama od 700 metara, ali najveći deo vremena provode neposredno ispod površine vode usamljeno lutajući plavetnilom. Otvorene vode tropskog pojasa su siromašne planktonima, pa su zato primorane na migracije na velike razdaljine kako bi zadovoljile svoj apetit. Jedna kit ajkula koja je obeležena u Kalifornijskom zalivu, za 37 meseci migrirala je zapadnim Pacifikom prešavši 13.000 kilometara.

Koliko su ugrožene?

U priobalnim zonama, na koralnim grbenima zapaža se sezonski porast populacija planktona (cvetanje planktona). Tada se u ovim oblastima pojavljuju grupacije kit ajkula, koje su pretežno polno i starosno uniformne. Maldivi su jedno od mesta njihovog povremenog

okupljanja, gde prevladavaju polno nezreli mužjaci, prosečne dužine 6 metara. Do 2010. godine je prebrojano 157 jedinki pomoću fotoidentifikacije. Ove kit ajkule u određeno doba godine odlaze ka Madagaskaru, gde provode neko vreme pa se vraćaju do Maldivskog arhipelaga.

U vodama Tajvana se okupljaju trudne ženke, pa je moguće da se negde u blizini nalazi i sklonište malih ajkula. Nažalost, to je zona i masovnog izlova. Najveća ubijena ženka (10.6 metara, 16 tona) imala je 307 embriona u različitim stadijumima dužine oko 50 centimetara, što je iznenađujuće visoka stopa plodnosti za ajkule. Ove ajkule su ovoviviparne, jaja ostaju u reproduktivnom sistemu ženki do izleganja. Najmanja kit ajkula, a verovatno i najmlađa registrovana bila je duga 2.6 metara. Gde se rađaju, gde rastu, koliko brzo rastu, koliko ih preživi taj rani period života, još uvek nije poznato...

Na IUCN crvenoj listi, iako nema dovoljno podataka, kit ajkula ima status ranjive vrste. Spor rast, kasno sazrevanje, dug životni vek umanjuju mogućnost prirodnog oporavka populacija ako se nastavi izlovljavanje zarad mesa, jetrinog ulja i peraja. Stavljanje pod zaštitu od strane pojedinih država jeste početak, ali nije od velike pomoći migratornim vrstama. Obuhvaćena je internacionalnim konvencijama o trgovini ugroženim vrstama flore i faune (CITES). ▀

DŽI MEDU NOVI AJKULAMA

Reportaža: **MALDIVI**

Piše: Janez Kranjc
Foto: Ivana Orlović Kranjc

U završnici burne i putovanjima bogate 2011. godine na red je došla ekspedicija koju smo sa velikim nestrpljenjem iščekivali: **Maldivi**. Dobro je poznato da ova ostrvska država predstavlja jednu od najboljih ronilačkih destinacija na svetu, pa je samim tim i naše nestrpljenje bilo još veće. Cilj je bilo ronjenje sa mantama i kit ajkulama, kojima su ova ostrva jedno od prirodnih staništa. I kao što kažu da je za najdalji put potrebno napraviti prvi korak, krenuli smo... pravac Aerodrom „Nikola Tesla“.

U nebeskim koridorima

I samo putovanje do Maldiva je predstavljalo svojevrsnu avanturu. Iz Beograda smo poleteli za Frankfurt, raskrnicu mnogih međunarodnih i interkontinentalnih letova. Kada smo sleteli, imali smo samo sat vremena da se ukrcamo u avion Shrilankan Airlines-a za Kolombo. S obzirom na veličinu frankfurtskog aerodroma, ovo nije bio nimalo lak zadatak. Polutrčević korakom smo se kretali među hiljadama putnika, manjajući transportna sredstva (autobuse, bespilotne vozove i sl.). Ipak, uspehi smo da pronađemo pravi gejt i da se opustimo u Airbus-u 330-200. Let do Kolomba trajao je oko deset sati, koje smo proveli uz filmove, muziku, knjige i video-igrice. Tokom te vedre noći pod nama su promicala svetla Istanbula, Bagdada, Doxe, Abu Dabija ... U ranim jutarnjim satima sleteli smo na tle Šri Lanke. Na aerodromu u Kolombu proveli smo dva sata (uglavnom protežući ukočene noge) da bismo se najzad ukrcali u avion za Male, glavni grad Republike Maldivi. Nakon sat i po leta u smeru jugozapada ispod nas, u azurno plavom moru su počela da se pojavljuju mnogobrojna ostrva. Konačno, tačkice u okeanu su postale komadići kopna okruženi morem. Šta jedan ronilac može još da poželi? Welcome to Maldives.

Okruženi morem

Nakon obavljenih carinskih formalnosti, prvo što smo uradili bilo je presvlačenje. Uskočili smo u kratke pantalone i papuče. Na pristanu u blizini malog aerodroma ukrkali smo se na hidrogliser, koji nas je nakon dva i po sata brze vožnje doveo na naše konačno odredište – Sun Island Villa Resort. Našli smo se na South Ari Atolu, grupi ostrva među kojima je „naše“, dužine od oko 800 metara, bilo jedno od većih. Koračajući drvenim gatom koji je od malog pristaništa vodio ka ostrvu, shvatio sam da na licu imam široki osmeh jer prizor koji se otvarao pred nama teško je rečima opisati. Guste zelene palme su dosezale do same obale, gde su ostavljale par metara sitnom belom pesku da uroni u more. A more, more je prikazivalo nekoliko neverovatnih nijansi plave boje. Od modre u dubini do tirkizno plave sa unutrašnje strane grebena. Trebalo nam je nekoliko časova da prihvatimo nove zvuke koji su nas okruživali. Iz

unutrašnjosti ostrva dopirali su

klepet krila i javljanje nama nepoznatih ptica. Na obali tiho talasanje vode, a u daljini, na ivici grebena koji se prostire oko ostrva, moćna grmljavina okeana. Nema sirena automobila, buke motora i ostalih zvukova savremenih gradova. Novo iznenađenje smo doživeli kada smo uskočili u more da se malo ohladimo. Temperatura vode je bila neverovatnih 31° Celzijusa! Predveče prošetali smo do ronilačkog centra „Villa Diving“ da se dogovorimo oko ronjenja. U raznovrsnoj ponudi izabrali smo paket 6 dana No limit Diving. Konačno, prava avantura je mogla da počne.

U Indijskom okeanu

Ronilački centar „Villa Diving“ je na nas ostavio izuzetno snažan i pozitivan utisak. Pozicioniran je uz pristan u blizini odličnog italijanskog restorana (što se pokazalo jako bitnim) i zauzima prostor od blizu 300 kvadratnih metara. Na raspolaganju su velika prijemna kancelarija, tri učionice, svlačionice, tuševi, bazeni za pranje opreme (posebno kamere i regulatori, a poseban bazen za ostatak opreme), prostorija za odlaganje opreme, kompresornica sa četiri moćna kompresora (sajlent klase), mala radionica za servis, izajmljivanje opreme... Na ronjenje se ide brodovima dužine 15 metara koje pokreću dizel motori. Na njih staje do 25 ronilaca, a krstareća brzina im je oko 20 milja na sat. Izbrojao sam sedam ovakvih brodova sa oznakom ronilačkog centra. Ronilački centar „Villa Diving“ radi kao zvaničan PADI ronilački centar. Od nekih specifičnosti vezanih za ronjenje na Maldivima izdvojio bih da je zakonom propisana maksimalna dubina ronjenja 30 metara. Svi ronionci potpisuju izjavu o prihvatanju lične odgovornosti i poštovanju lokalnih ronilačkih pravila.

Boce na brod utovaruju zaposleni u ronilačkom centru, dok svaki ronilac brine o ličnoj opremi i tegovima. Zanimljivo je da se briefing radi na brodu dok je još na pristanu, uz obavezni aplauz na kraju. Većina zarona (skoro 90%) je u struji, tako da je uobičajen postupak da ronilac pre nego što izroni lansira bovu i brod dolazi po njega.

Kada smo konačno napravili prvi zaron u Indijskom okeanu, iako smo očekivali raznovrsnost, bili smo fascinirani raskošnim podvodnim živim svetom. Obilje čvrstih koralna, veliki broj riba koje žive na koralnim grebenima, mante i ajkule... Međutim, glavni razlog što smo prevalili toliki put (preko 8.000 km u jednom pravcu) jeste ronjenje sa kit ajkulom. Najveća riba koja trenutno živi na zemlji relativno se često može sresti u vodama oko Maldiva. Poznato je da na ovom akvatoriju živi oko 220 primeraka ove vrste, koje u određeno doba godine migriraju do Madagaskara i vraćaju se nazad na Maldive. Divemasteri su tvrdili da je ovo odlično doba godine za ronjenje sa kit ajkulom. Ostalo je na nama da se u to uverimo...

Crni koral (*Antipatharia*)

Spada u grupu drvolikih koralna koji nastanjuju duboka mora i u srodstvu su sa morskim anemonama. Ponekad se mogu naći i u plitkim vodama, sakriveni u mraku. Obično nastanjuju tropska mora, a postoji 230 poznatih vrsta crnog koralna u 42 roda. Živo tkivo koralna je obojeno tamno crnom bojom, a svoje ime su dobili zbog crne ili tamno braon boje njegovog skeleta. Takođe, za ovaj koral je specifično postojanje kičme koja pokriva površinu skeleta.

Sa morskim džinovima

Oko osam sati ujutro isplovili smo na otvoreno more. Jutro je bilo pomalo vetrovito, što je imalo za posledicu lagano talasasto more, „po lokalnim merilima“. Na otvorenom su nas dočekali talasi od preko tri metra, koje su ronilački brodovi bez problema podnosili. Plovili smo duž grebena osmatrajući površinu vode, tražeći veliku senku koja se lagano kreće. Nakon petnaestak minuta bili smo nagrađeni. Kit ajkula je bila pred nama! Poskakali smo u vodu sa aparatima i opremom za ronjenje na dah.

Vrlo brzo smo shvatili da su u pitanju dve kit ajkule. Jedna je bila nešto manja (oko 6 metara) dok je druga bila dužine od nekih 9 metara. Uopšte nije bilo lako plivati u velikim talasima i pratiti tempo kit ajkule. Prema ribljim merilima ona se kreće veoma sporo (3 do 10 milja na sat), ali za čoveka u talasima sa foto-opremom u rukama ovo je bilo vrlo iscrpljujuće. Nakon dvadesetak minuta, vidno umorni i zadihani, bili smo sretni da je ajkula zaronila u dublje vode. Ubrzo smo stigli na poziciju za ronjenje. Čim smo zaronili videli smo da nas je Posejdon ponovo nagradio. Ka nama je plivala još jedna kit ajkula. Sličan scenario se ponovio i dva dana kasnije, tako da smo na ovom putovanju apsolutno ispunili cilj.

Od drugih ajkula, svakodnevni su bili susreti sa whitetip reef shark, blacktip reef shark i nurse shark. To je dodalo posebnu čar ovim ronjenjima, jer smo konačno imali priliku da naučimo kako da se približimo ovim ribama i napravimo dobre fotografije i snimke.

Manje sreće smo imali sa mantama, jer su one u ovo doba godine u dubljim vodama, u plavetnilu i prate morske struje. Ipak smo imali sreće da na jednom zaronu u nekoliko navrata vidimo tridestak manti, kojima je, nažalost, bilo nemoguće prići.

Hranjenje ajkula i raža

Svake večeri organizuje se hranjenje ajkula i raža. Ispod restorana i bungalova na vodi, oko stubova koji drže ove građevine, sa prvim sumrakom okupljaju se ajkule. Brojni turisti tada imaju priliku da izbliza razgledaju morske predatore, dok se hrane sitnom ribom.

Na drugom kraju ostrva, u malom pešćanom zalivu sve vri od raža koje dolaze u plitku vodu. Turisti ih, uz nadzor osoblja, tada hrane lignjama i ribom. Neretko se dešava da poneka mala ajkula zaluta u plićak i dobije neplanirani riblji obrok.

Odlazak iz raja

Naravno, zaroni i vreme provedeno na ovim ostrvima brzo su prošli. Došlo je vreme da se ponovo zaputimo preko pola sveta, nazad u Srbiju. Poneli smo sa sobom jedno neverovatno ronilačko iskustvo, gigabajte podvodnih fotografija i preko pet sati snimljenog video-materijala. Priličan šok je bio prelazak sa 35 na 5 stepeni Celzijusa. Ali „iza brda već se valja nova priča“ i novi ronilački doživljaji, koje sa nestrpljenjem očekujemo. ▀

BOAT SAFARI, RED SEA

DEEP SOUTH

EGIPAT, APRIL 2012.

NAJBOLJE POZICIJE CRVENOG MORA!

ELPHINSTONE I DAEDALUS I ROCKY ISLAND I ZABARGAD

**USKORO VIŠE INFORMACIJA NA
WWW.SVETRONJENJA-SDT.RS
TELEFON: +381 63 84 85 985**

Piše: Janez Kranjc
Foto: Ivana Orlović Kranjc

Uspomene sa Boat Safarija

SALEM EXPRESS

Prošle godine imali smo priliku da ronimo „Brothers Island Safari“ na Crvenom moru. Poslednjeg dana ronilačkog krstarenja uplovili smo u zonu Safage. U planu je bilo ronjenje na jednoj od najpoznatijih i najtragičnijih olupina u ovom delu sveta – potopljenom trajektu Salem Ekspres.

**09.04.2011. godine,
na grebenima ispred Safage**

U sumrak prethodnog dana stigli smo u reon Safage gde smo našli siguran muring na kome ćemo provesti noć. Sa padanjem mraka počele su pripreme za noćni zaron koji je bio veoma interesantan. Nakon sjajne večere, ronionci su rano otišli na spavanje jer je sutra na programu bio Salem Express.

Sutradan, u ranim jutarnjim satima, većinu nas je probudila grmljavina motora. Dok su se ronionci još razbuđivali Horus Star 2 je već bio na poziciji za ronjenje. Ispod nas, na dubini od 32 metra ležao je trajekt Salem Express, čije potonuće predstavlja jednu od najvećih tragedija u istoriji egipatske civilne mornarice.

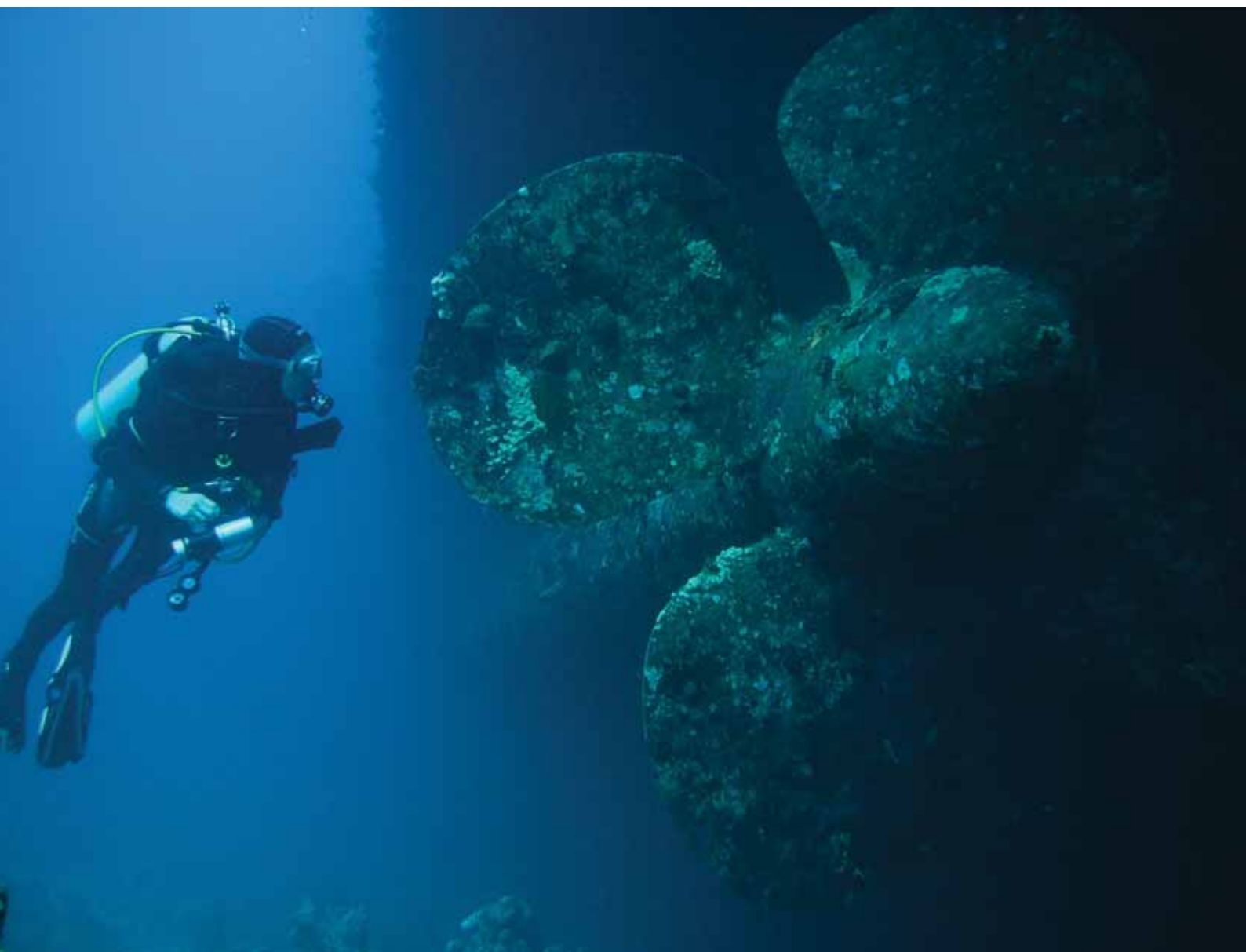
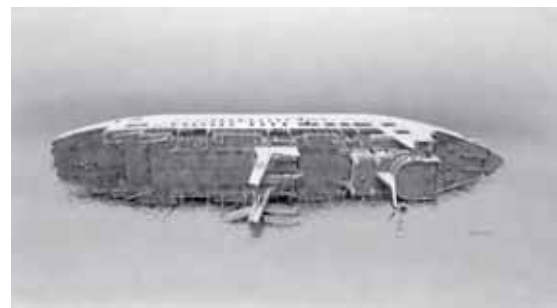
Dok smo se opremali, kroz glavu su mi prolazili podaci o istoriji ovog broda. Njegova izgradnja je započeta u Francuskoj, u brodogradilištu La Seyne 1964. godine. Završen pod imenom Fred Scamaroni 1966. godine i namena mu je bila prevoz vozila i putnika. Tokom godina ime broda se menjalo nekoliko puta, tako da je plovio pod imenima Nuits Saint George, Lord Sinai i Al Tahara. 1988.

je dobio naziv Salem Express. U to vreme, trajekt je bio u vlasništvu Husseina Salema, poznatog egipatskog tajkuna, bivšeg agenta u policiji i bliskog prijatelja nekadašnjeg predsednika Mubaraka.

Negde pred ponoć 15. Decembra 1991. godine Salem Express je sekao uzburkanu površinu Crvenog mora. Svetla na obali u noći su postajala sve veća kako se brod primicao konačnoj luci. U vreme kada se tragedija dogodila brod je plovio na svojoj redovnoj liniji iz Džede (Jeddah) za Safagu. Putnici kojih je u tom trenutku bilo veoma mnogo nisu ni slutili da će se mirno putovanje za nekoliko trenutaka pretvoriti u životnu dramu.

Neki od putnika su bili na palubi, ali većina je bila po kabinama pakujući stvari ili u svojim automobilima na donjoj palubi u unutrašnjosti broda očekujući skoro pristajanje na dokove. Kada je u punoj brzini naleteo na greben Hyndman Reef događaji su se odvijali munjevitom brzinom. Od trenutka udara trajekt je potonuo za svega nekoliko

minuta. Udarivši u greben, brod se gotovo odmah okrenuo na desni bok i potonuo. Postoje pretpostavke da se na brod ukrcalo više putnika nego što je to dozvoljeno. Zvanična statistika kaže da je od 690 putnika i članova posade, preživelo samo 180. Neki od savremenika ove tragedije smatraju da je u potonoću Salem Expressa nastradalo oko 1600 ljudi. Tome u prilog svedoče i mnogobrojni čamci za spasavanje koji su završili na dnu, neupotrebljeni. Svuda oko broda još uvek se nalaze lične stvari putnika (putne torbe, kasetofoni, telefon...).

Na grdosiji

Uslovi za ronjenje su bili skoro idealni. Pošto nije bilo struje brzo smo stigli od krmene palube do muringa koji se spuštao na olupinu. Za ronjenje na Salem Expressu pripremili smo EANx32 da bi maksimalno iskoristili vreme provedeno na dnu za snimanje i fotografisanje. Dočekala nas je vidljivost od preko trideset metara. Brod se skoro u celini vidi i sa površine, iako je dugačak 110 a širok 18 metara. Grdosija je reč koja potpuno tačno opisuje šta ronilac oseća dok prilazi olupini. Maksimalna dubina je 32 metra, a levi bok broda je na dubini od desetak metara. Ono što se odmah primećuje je mnoštvo prtljaga putnika. Po dnu su rasute putne torbe, kasetofoni, brodski

telefon, patike ... Neverovatno je da sve još uvek stoji onako kako je ostao te kobne noći. Čak i posle toliko godina. Brod je prilično obrastao i postao je dom mnogim podvodnim stanovnicima. Krećemo u obilazak od sredine boka ka pramcu. Sa strane gde je paluba je duboka senka, što pojačava žalosnu atmosferu. Kroz prozore komandnog mosta osvetljavamo unutrašnjost broda. Osim, tih prozora i ulaza za vozila na krmi svi otvori su zavareni. Ulazak u unutrašnjost broda nije dozvoljen, što zbog bezbednosnih razloga, a delom jer se u brodu još uvek nalaze posmrtni ostaci velikog broja putnika. Na sredini broda nalazimo pet – šest čamaca za spasavanje od kojih su neki još uvek sajlama prikačeni za svoje nosače. Na krmi, zjapi otvorena rampa za istovar vozila. To je jedino mesto gde je

moguće ući unutar olupine. Ulazimo unutra, ali zastajemo na granici gde dnevna svetlost prelazi u večni mrak masovne grobnice. Pod ronilačkim lampama naziru se ostaci vozila. Poštujući uputstva lokalnih vođa ronjenja (a i zbog bezbednosnih razloga, jer brod je pravi lavirint) izlazimo napolje i shvatamo da vreme neverovatno brzo ističe. Po gornjem boku prilazimo muringu i krećemo u izron. Pri površini bacam još jedan pogled na Salem Express koji se uprkos svojoj veličini, nekako savršeno uklopio u dno grebena.

Po završenom ronjenju prebacili smo se na Panorama reef, a kasnije na Giftun Island, čime smo ušli u zonu Hurgade. Na tom mestu smo ronili odličan drift dive. Zalazak sunca smo dočekali uz Small Gitun Island gde smo imali noćni zaron i proveli noć. ▀

PADI
METRO
DIVER

Enriched Air Nitrox

PADI i klub Svet Ronjenja vode te u nezaboravnu avanturu i to ovaj put još duže !
Produžite vreme ronjenja i svoj bottom time tako što ćete završiti kurs
EAN Dive i ući u Nitrox svet. Savremena obuka, kvalitetna oprema
i odlični instruktori.

Tel. 063 84 85 985, 063 77 06 670 e-mail: svetronjenja@yahoo.com www.svetronjenja-sdt.rs

VODICE, NOVEMBAR 2011.

Godišnja skupština MedPAN Udruženja

Piše: Dušan Varda

Foto MedPAN/Magali Mabari

Šta je MedPAN?

MedPAN je mediteransko udruženje menadžera zaštićenih područja u moru (ZPM = MPA) Marine Protected Area.

Od svog osnivanja 1990. godine, a posebno svojim nezavisnim funkcioniranjem od 2008. godine, MedPAN je aktivan u promoviranju osnivanja, funkcioniranja i održivog razvoja mediteranske mreže zaštićenih područja u moru.

Domaćin ovogodišnje skupštine MedPAN udruženja bio je Nacionalni park „Kornati“, koji je ujedno i jedan od najaktivnijih i najstarijih članova ovog udruženja. Hrvatska je po svojoj tradiciji u višedecenijskom iskustvu funkcioniranja zaštićenih zona u moru jedna od vodećih država u regionu, pre svega po pitanju dobro strukturiranih i izgrađenih sistema očuvanja morskog biodiverziteta. Nažalost, Crna Gora je ostala kao jedna od poslednjih država Mediterana, koja još uvek nije proglasila svoj deo zaštićenog mora – među poslednjima to su uradili Albanija pre dve godine, kao i Libija početkom 2011. godine. Za ceo Mediteran i dalje je ostao nedosegnut postavljeni cilj o zaštiti 20% ukupnog priobalja do 2012. godine, što uz brojne druge pokazatelje ukazuje na činjenicu da se trka sa vremenom za očuvanje planete i dalje progresivno gubi, dok većina odgovornih i donosilaca odluka još uvek ne poklanja posebnu pažnju ovom gorućem problemu.

Uvodni događaj u MedPAN okupljanje bilo je jednostavno krstarenje Nacionalnim parkom „Kornati“ za sve učesnike ovogodišnje skupšti-

ne, kao i poseta novoizgrađenom vizitorskom centru u mestu Vrulje na Velikom Kornatu. Tokom celodnevne plovidbe, pored delfina i jedne kornjače koji su se mogli opaziti u neposrednoj blizini broda, gostoljubivi domaćini održali su prezentaciju o zaštićenim zonama Šibensko-kninskog i Zadarskog regiona, trudeći se tokom celog dana da daju odgovore na brojna pitanja kolegama i ekspertima iz inostranstva o pojedinostima i detaljima upravljanja Nacionalnim parkom „Kornati“. Najzanimljiviji su svakako bili odgovori koji su se ticali mehanizama kontrole i upravljanja ogromnim morskim prostranstvom, objašnjenjima kako funkcioniše Nacionalni park, u kome su svih 89 ostrva u privatnom vlasništvu, o najstrožim režimima zaštite koji ne dozvoljavaju nikakve (pa ni naučne) posete pojedinim zonama, kao i objašnjenja za mnoge druge detalje funkcioniranja celokupnog područja.

Potom su usledila dva dana radionica i prezentacija različitih akcija koje se sprovode u zaštićenim zonama Mediterana, ali i u onim područjima za koja se smatra da bi mogla da budu uključena u plan zaštite. Od prenošenja iskustva u dugogodišnjem funkcioniranju ZPM (Italija, Francuska i Španija) do problema sa ko-

MedPAN mreža doprinosi postizanju specifičnih ciljeva Konvencije o biološkom diverzitetu (tzv. Agenda 21 - Rio de Janeiro, 1992) putem ostvarivanja nacionalnih i regionalnih sistema zaštićenih zona. Takođe, u pogledu sprovođenja Barselonske konvencije iz 1995. u domenu protokola o specijalnim zaštićenim zonama biološkog diverziteta MedPAN doprinosi primeni evropskih direktiva o staništima, moru, ribarstvu, akcionom planu biodiverziteta i mnogim drugim zakonskim i tehničkim sistemima koji su svoju primenu našli širom sveta. Neposredna saradnja odvija se sa Regionalnim centrom za specijalne zaštićene zone (RAC-SPA), Svetskim fondom za prirodu (WWF), Mediteranskim ogranakom Internacionalne unije za zaštitu prirode (IUCN), a u skladu sa Sporazumom o očuvanju morskih sisara Crnog mora, Sredozemnog mora i pogranične oblasti Atlantika (ACCOBAMS), kao i mnogih drugih institucija zaduženih za sličnu problematiku.

Crna Gora ima u planu proglašenje nekoliko ZPM, ali se nisu stekli pre svega zakonski uslovi koji bi ispratili ovu složenu problematiku. U okviru projekta Ministarstva održivog razvoja i turizma Crne Gore, uz saradnju sa Institutom za biologiju mora u Kotoru, italijanski stručnjaci koje je angažovalo Italijansko ministarstvo za životnu

sredinu, kopno i more godinama unazad rade na pilot projektu prvog ZPM „Katič“, za koje je planirano da obuhvati deo akvatorijuma opština Bar i Budva (od Crnoga Rta do Skočidevojke). Sve oči su sada uprte u Crnu Goru i velika očekivanja da će 2012. godina konačno biti i godina proglašenja prvog crnogorskog zaštićenog područja u moru.

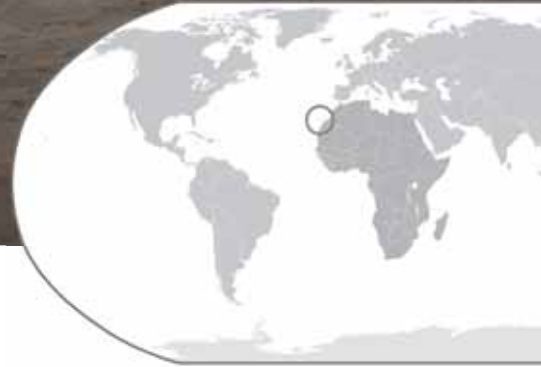
jima se suočavaju novoosnovani rezervati (Tunis, Alžir, Maroko) učesnici radionica međusobno su razmenjivali iskustva u organizaciji sistema, metoda edukacije, podizanja svesti i uključivanja lokalnog stanovništva, primena novih tehnologija u pravljenju podvodnih osmatračnica i „podvodnih staza“ za ronioce, pa sve do prezentacija koje su obuhvatale akcije pretvaranja bivših vojnih objekata u vizitorske centre ili dobrovoljnog

angažovanja osuđenika na učešću u programima zaštićenih područja u moru.

Godišnja skupština bila je mesto brojnih diskusija vezanih za različite oblasti kojima se MedPAN bavio protekle godine, a razgovaralo se i o planovima za budućnost organizacije. Veći deo izveštaja, materijala i zaključaka moguće je pogledati na www.medpan.org. ▀

Istočna Kanarska ostrva

Tekst i foto: Rudolf Gonda

Mnogi ljudi su čuli za Kanarska ostrva – jedni zamišljaju egzotično, daleko mesto sa peščanim plažama i palmama. Drugi ljudi veruju da su ova ostrva puna divljih planina i smaragdnih šuma koje oduzimaju dah. Ronioci sanjaju o arhipelagu u okeanu gde mogu videti olupine, pećine, zidove i mnogo podvodnog sveta. U stvarnosti Kanarska ostrva imaju sve navedeno. Kanarska ostrva imaju dvostruki identitet: s jedne strane pripadaju Španiji i Evropskoj uniji, a s druge strane, njihovi

susedi u geografskom smislu su severo-zapadne afričke zemlje, među njima i Maroko. Arhipelag je podeljen na zapadna i istočna ostrva: tri veća i nekoliko manjih pripadaju istočnoj provinciji.

Sunčana i suva južna i istočna obala predstavlja glavnu turističku regiju Kanarskih ostrva. Slična je klima i na drugim Kanarskim ostrvima, jer visoke planine (koje su ujedno i najviši vrhovi Španije na ovim malečnim ostrvima) dele ostrva, pa i nije neuobičajeno da dok pada kiša na severu, turisti se sunčaju na jugu. Ima puno turista bez obzira da li je zima ili leto. Razlog je jednostavan – klima je idealna tokom cele godine. Zimi možete da očekujete temperature od 19 do 20 stepeni, a leti od 24 do 30 stepeni.

Nema velikih razlika zimi i leti što se tiče temperature mora. Temperatura Atlantika na ostrvima je između 19 i 25 stepeni, zavisi od

sezone i od ostrva. To znači da je ronjenje u decembru mnogo prijatnije na ovom mestu nego na Mediteranu. Temperatura je skoro ista i na površini i na 30 metara dubine. Ponekad okean može da bude nemiran i ako su opasni uslovi, ronjenje je moguće samo u zaštićenim zalivima. Ronjenje sa obale je omogućeno na svim ostrvima, jer dubina brzo pada. Vidljivost je od 15 do 20 metara, ali kada je vetrovito, vidljivost je malo lošija.

Glavna razlika između klime istočnih i zapadnih ostrva je u vlažnosti. Za razliku od zapadnih ostrva, dva istočna – Furteventura i Lanzarote su suva. Administrativni centar Grand Canaria ima od svega po malo: široko je 50 kilometara i liči

na mali kontinent. Visoke planine u sredini (Pico de Las Nieves ima 1.949 metara), stenovite obale na severu koje oduzimaju dah, bogata vegetacija na istoku, peskovite dine na jugu – ovo ostrvo ima najmanje četiri različita lica, koja se mogu videti tokom turističkih obilazaka. Ako dolazite u posetu, ne smete propustiti Saharu u Maspalomas ili predivan pogled na zapadnoj strani. Oni koji odluče da vide šta se nalazi ispod površine vode neće biti razočarani. Ima manjih i većih olupina, ronjenja sa broda i obale, a živi svet predstavljaju angel shark, raže, tigraste murine i velika jata riba. Mislim da biste se složili sa mnom da ako biste došli na Kanarska ostrva, Gran Canaria se ne sme propustiti. Ovo ostrvo je popularno i ima dosta stanovnika, pregršt elitnih hotela, apartmana, restorana i prodavnica – naći ćete sve što vam je potrebno.

Mnogi turisti odsedaju u delu koji se zove Playa del Ingles na jugu, tamo se nalazi i mnoštvo ronilačkih centara. Glavni grad Las Palmas je na severu, i ujedno je jedan od najvećih gradova u Španiji. Ima veliku luku, pa ne čudi što tamo ima i mnogo olupina kao što su Klais i Arona, koje se nalaze blizu obale. Dubina je idelana za naprednije ronioce – od 30 do 35 metara. Postoje manje olupine na jugu, ali je ovde priroda glavna atrakcija. Kada zaronite na Pasito Blanco, imate osećaj da se more kreće, a kada se približite, vidite da je to u stvari jato riba. Arinaga Marine Park obala može biti nezgodna i nije najlakše mesto za ronjenje, ali ga vredi posetiti. Angel shark, raže, barakude, krabe, stargazers, cuttlefish, hobotnice, parrot fish, nudibranije i mnoge druge životinjske vrste ovaj teren čine neodoljivim. Ako vremenski uslovi ne dozvoljavaju ronjenje na jugu, grupe se usmeravaju na sever do Sardine. I ovaj predeo je bogat životinjskim svetom. Na samo nekoliko kilometara nalazi se Caleta Baja, gde samo najsrećniji ronionci mogu videti devil ray.

Grand Canarian je veoma popularno mesto jer turisti ovde mogu naći sve sto ih zanima, ali oni koji baš i ne vole gužvu mogu otići na Fuerteventura. Fuerteventura je dugačko ostrvo, bez visokih planina, sa prelepim peščanim plažama. Žuti i beli pesak čini ovo ostrvo posebnim. Osim plaža koje su idealne za odmor, na ovom ostrvu nema mesta poput, na primer, crkva i vulkana, atraktivnih turistima. Na severu na području Corralejo roni se s broda, i mogu se očekivati jake struje i različite vrste riba. Jak vetar u poslepodnevnim časovima onemogućava ronjenje, ali se zato može videti isti broj surfera kao i ronilaca. Jedna od najpoznatijih ronilačkih lokacija arhipelaga, Veril Grande, nalazi se jugu. Nakon informacija koje sam prikupio o ovoj lokaciji, poželeo sam da zaronim. Nezaboravno iskustvo u susretu sa velikim gruperima, leptir ražama, murinama doživeo sam odmah pošto sam zaronio na vrh rifa, čija se dubina nalazi na 14 metara.

Poslednje veliko ostrvo je Lanzarote. Ovo je neverovatno mesto, sa aktivnim vulkanom koji je centar Nacionalnog parka Timanfaja. Ako posećujete ostrvo, ne smete propustiti ovaj park, u kome se organizuju redovne turističke ture i gde možete probati rolovano meso koje se sprema na vulkanskom kamenu. U Lanzarote postoji lanac spektakularnih atrakcija lokalnog umetnika Cesar-a Manrique-a. Neverovatni pogledi, putevi od lave, misteriozne pećine čine nadvodnu pustovinu nezaboravnom. Glavno turističko mesto je na jugu ostrva, u gradovima Puerto del Carmen, Costa Teguisse i Playa Blanca. Grad Puerto del Carmen je veoma popularan za ronjenje, roni se sa obale, mogu se videti male olupine i pećine. Podvodni živi svet je veoma bogat i mogu se sresti raže, murine, gruperi, jata riba i, uz malo sreće, i angel shark. Posebna mesta za ronjenje nalaze se na severu. Između Lanzarote i malih La Graciosa ostrva postoji kanal u kome

je samo nekoliko ljudi ronilo. Inače, ovo mesto pripada najvećem marinskom parku u Evropi.

Ronjenje je zabavno svuda na arhipelagu, ali postoje i razlike. Na Kanarskim ostrvima moguće je roniti i na velikim olupinama, i lepim rifovima, ali struje i talasi čine zarone izazovom. Flora i fauna Fuerteventure su između mediteranske i atlantske, a ronilačke lokacije su slične evropskim.

Zbog klimatskih uslova morate biti oprezni tokom cele godine. Podvodni fotografi moraju da se prilagode stvarnoj situaciji. U uslovima lošije vidljivosti savetuje im se podešavanje fotoaparata na makro. Ronjenje u ovim uslovima i na ovim lokacijama može biti jako uzbudljivo, jer ima životinja koje se kriju u rupama. Na brifingu se može saznati šta se sve može videti i gde. Bezbednost u ronilačkim centrima je na nivou, a imaju i nekoliko rekompresionih komora.

Ako ostajete celu sedmicu, predlažem da rezervišete apartmane sa samoposluživanjem, koji su jako pristupačni i kontaktirajte lokalne ronilačke centre koji organizuju ronjenja. Iznajmljivanje automobila je korisno ako želite sami da istražite ostrvo. Engleski jezik se govori na aerodromu, u hotelima, agencijama za renta car, u ronilačkim centrima, ali lokalni stanovnici uglavnom govore španski. Valuta je euro i cene nisu previše visoke na ostrvu: zaron košta od 20 do 25 eura u zavisnosti od ostrva i od paketa zarona.

Iako istočna Kanarska ostrva pružaju samo deo onoga što se može videti na Kanarskim ostrvima, i to je dovoljno. Umesto da ležite na plaži savetujem vam da idete u razgledanje, šetnju ili na ronjenje. Ovo mesto je raj za turiste i za prvoklasne ronioce. ▀

OTKRIJTE LOVCA U SEBI!

Beuchat spearfishing program

Kompletna ponuda ronilačke opreme
za rekreativce i profesionalne roniocce

BARE
SCUBA REPORT

BEUCHAT
Divling Equipment

SUUNTO
Wristop Computers

apeks

scubadiving / snorkeling / spearfishing

POWER SUB
DIVING EQUIPMENT

POWER SUB d.o.o.

Sedište: Vladimira Rolovića 2, 11030 Beograd, Srbija

Prodaja: Steve Todorovića 32, 11030 Beograd, Srbija

Tel. Fax. + 381 11 35 411 35; Mob. +381 63 374 204

office@powersub.rs; www.powersub.rs

SCUBA SHOP
DNEVNI RONILAČKI IZLETI
RONILAČKI KURSEVI

POSEBNI
POPUSTI
ZA RONILAČKE KLUBOVE

Barsko šetalište, objekat Potkovića, Obala 13. jula bb
+382 69 495 604

www.divemontenegro.com

GODINA PUNA RONILAČKIH AKCIJA

Sezona 2011. u ronilačkom centru Scuba Quest iz Bara je svakako bila jedna od najinteresantnijih i najuspešnijih od osnivanja centra 2003. godine. Ugostili smo neke stare prijatelje, a stekli i neke nove. Između svakodnevnih rekreacijskih ronjenja i ronilačkih kurseva, izdvojio sam za vas najinteresantnije akcije i projekte iz protekle sezone.

PODVRNO BIOLOŠKO ISTRAŽIVANJE ZALIVA TRAŠTE

Italijanska firma SGI (Studio Galli Ingegneria) nam se obratila povodom ronilačkih i logističkih usluga za podvodno biološko ispitivanje zaliva Traste. Na području Lustice u zalivu Traste planirana je izgradnja hotelskog kompleksa sa pratećom infrastrukturom i

marinom. Shodno zakonima za očuvanje prirodne sredine bilo je potrebno obaviti podvodno biološko mapiranje ekosistema ovog područja. Analizom podataka će se utvrditi da li bi predviđena gradnja afektirala neke od zaštićenih vrsta. Meni je lično ovaj projekat bio dobar izgovor da ponovo posetim Bigovo, jednu od najlepših uvala Crnogorskog primorja, koja je locirana u zalivu Traste. To je ujedno i jedna od retkih uvala koja je skoro potpuno zaštićena od mora i vetra, i gde mogu mirno da spavam na brodu (mislim sa oba oka zatvorena). U Bigovu se takođe nalazi i jedan od najboljih ribljih restorana u Crnoj Gori, konoba „Grispolis2“, čiji vlasnik Nikola sprema samo ono što ulovi svojim mrežama. Od 10. do 16. marta četvoročlani tim pomorskih biologa, uspešno je obavio ronjenja predviđena planom, uživajući pritom u neobično blagom martovskom vremenu, a „Downunder“ je još jednom opravdao svoju reputaciju najboljeg plovećeg ronilačkog centra i višenamenskog radnog broda u regionu.

PRVOMAJSKA EKSKURZIJA, BAR

U periodu od 30. 04. do 10. 05. 2011. godine ugostili smo S.D.T. Svet Ronjenja iz Beograda, koji je organizovao svoju tradicionalnu prvomajsku ekskurziju. Tokom dve smene sa nama je ronilo 30-ak ronilaca. Ronilo se u akvatoriju između Čanja i Ulcinja, na olupinama Carola, Spiridon i Dague, rtovima i sekama kao i u pećinama Mikovića špilja i Kraljičina plaža. U ekipi je bilo iskusnih ronilaca kao i onih kojima su ovo bili prvi zaroni u moru. Vreme nas je poslužilo, kao i vidljivost. Druženje je bilo dobro kao i obično kad nam je Svet Ronjenja u gostima, naročito uz tradicionalni roštilj na prostranoj zajedničkoj terasi vile u Dobrim Vodama, gde su ronionci bili smešteni.

HIDROARHEOLOŠKO ISTRAŽIVANJE – BIGOVICA 2011

U septembru 2011. godine nastavljen je jedinstveni hidro-arheološki projekat, koji je započeo 2010. godine preliminarnim istraživanjem uvale Maljevika i Bigovica. U organizaciji Univerziteta Southampton iz Velike Britanije i Kulturnog centra iz Bara, projekat je okupio internacionalni tim arheologa iz Crne Gore, Engleske, SAD, Egipta, Grčke, Srbije i Poljske. Fokus je ovog puta bio na uvali Bigovica.

Prema rečima rukovodioca projekta iz Crne Gore, arheologa i kustosa Zavičajnog muzeja u Baru, Mladena Zagarčanina, lokacija je opravdala, a i premašila sva očekivanja. Tronedeljni projekat je iznedrio obilje artefakata, koji datiraju iz perioda od trećeg veka pre nove ere pa sve do 17. veka nove ere, što je dokazalo da je ova mala uvala nedaleko od Bara u periodu od najmanje 22 veka služila kao aktivna trgovačka luka. Pronađeni su fragmenti amfora i grnčarije iz svih poznatih antičkih radionica, kao i primerci majolike, muranskog i venecijanskog stakla novije ere. Lucy Blue, rukovodilac projekta sa Univerziteta Southampton, najavila je nastavak projekta i u 2012.

OD ŽANJICA DO RTA MAČKA

Produženi ronilački vikend koji smo od 24. do 27. septembra organizovali u saradnji sa S.D.T. Svet Ronjenja pružio je grupi od 15 ronilaca nesvakidašnji doživljaj i zarone u zaista dobrim uslovima.

Ronioci su bili smešteni u odličnim apartmanima u uvali Mirište, a posada „Downundera“ Ivana, Tijana, Tidza, Janez, James i Željko su boravili na brodu. Sjajni vremenski uslovi, temperatura vode i do 27 stepeni, kao i izuzetna vidljivost do 25 metara, učinili su ovu ekskurziju ne samo izuzetno uspešnom, već su gostima kao i posadi priredili izuzetno zanimljiva ronjenja na lokacijama Mamula, Patrolac, Tihany, Plava špilja, Posejdonov grad, rt Veslo, Bunar duša. Za naše podvodne fotografe Ivanu Orlović-Krajnc i Janeza Krajnca, ovo je

predstavljalo pravi švedski sto podvodne fotografije.

Upečatljiva je bila i poseta istorijskoj Austrougarskoj tvrđavi na ostrvu Mamula, koju smo organizovali između dva zarona. „Downunder“ je za ovu priliku doplovio iz Bara, a noći je provodio na vezu i sidru u Mirištu i Žanjicu. Uprkos velikom broju boca koje je brodski dizel kompresor morao da napuni svake večeri, uz dobru atmosferu i druženje kao i ritualno pripremanje večernjeg obroka, ovaj posao i nije bio toliko mukotrpan. Sjajna ekipa je doprinela da ćemo se ove ekskurzije još dugo i rado sećati.

NASTAVAK MPA PROJEKTA

Sredinom oktobra „Downunder“ je još jednom poslužio kao radna plovna stanica za nastavak MPA (Marine Protected Area) projekta u Petrovcu. Ovo je zajednički projekat Vlade Crne Gore i Italije, koji je započeo 2011. godine, kao pilot projekat za proglašenje prve pomorske zaštićene zone u Crnoj Gori, na potezu od rta Skoči djevojka do Crnog rta. Zadatak za tim, koji su osim posade „Downundera“ sačinjavali pomorski biolozi Andrea Molinari, Paolo Bernat, Fabio Polato, Vesna Mačić, Ana Ržaničanin kao i rukovodilac projekta Mia Fant, ovog puta je bio da postavi 25 specijalnih betonskih balasta na 4 lokacije u području MPA zone. Ovi balasti će tokom narednih godina služiti kao stanice za monitoring rasta (ili smanjenja) polja morske trave *Posedonia Oceanica*, koja je jedan od ključnih faktora za opstanak i razvoj mnogih podvodnih vrsta. Uprkos ne baš savršenim vremenskim uslovima, projekat je posle 4

dana ronjenja, uspešno priveden kraju. Nastavak projekta se očekuje na prolece 2012. godine. Tokom 2012. trebalo bi da se ostvare svi neophodni uslovi za uspešno održavanje i monitoring MPA zone na lokalnom nivou.

RAC-SPA PROJEKAT – MONTENEGRO

Regional Activity Centre for Specially Protected Areas (RAC-SPA) je međunarodna organizacija osnovana 1985. godine u Maroku sa, čiji je cilj pružanje pomoći mediteranskim zemljama u implemetaciji Barselona Konvencije. Ova konvencija je potpisana od strane mediteranskih zemalja učesnica, sa ciljem zaštite Mediterana od zagađenja. Jedan od glavnih mandata RAC-SPA je implementacija SPA/BD protokola (Specially Protected Areas and Biological Diversity), koji je stupio na snagu 1999. godine. Glavno oruđe ovog programa je osnivanje takozvanih SPA zona, u cilju sprečavanja smanjivanja pomorskog biodiveziteta u priobalju. U poslednjoj nedelji oktobra 2011, međunarodni tim pomorskih biologa iz RAC-SPA i Instituta za biologiju mora (IBM) iz Kotora se okupio na palubi „Downundera“. Zahvaljujući izuzetno lepom vremenu i relativno toploj vodi za ovo doba godine (19 stepeni Celzijusa), tim je tokom 4 radna dana obavio 8 uspešnih zarona na dubinama do 25 metara na području od Starog Ulcinja do Ulcinja. Cilj projekta je bio da se uradi preliminarna slika stanja biodiverziteta na ovom terenu radi eventualnog proglašavanja SPA zone. Rukovodilac dr Vesna Mačić iz IBM-a je optimistična u vezi sa mogućnostima za nastavak saradnje sa RAC-SPA i uključivanje Crne Gore u projekte ove organizacije.

Ukoliko biste želeli da saznate više o ovim i ranijim projektima i akcijama ili biste hteli da nam se pridružite u budućim, pogledajte naš web-site, ili pišite na info@divemontenegro.com. Pripreme za sezonu 2012. su već u toku.

Pozdrav sa juga.

Željko Dragutinović, PADI OWSI, Scuba Quest, Bar ■

TIKA VASILJEVIĆ
ULICA MARINA 1, BEOGRAD
011 2787-741, 3430-990
062 871-62-27

SERVIS

GUMENIH ČAMACA

TRADICIJA, POSLOVNOST, KVALITET, TRAJNOST...

Apnea klub State of mind organizuje kurseve

RONJENJA NA DAH

Naučite da pravilno i bezbedno ronite na dah sa najboljim srpskim roniocima!

Sa našim Aida international instruktorima i nacionalnim rekorderima možete proći kroz neku od mnogobrojnih obuka po standardima AIDA international

www.stateofmind.rs

info@stateofmind.rs

065 2779 885

STATE OF MIND

DUBINSKI RONIOCI u bivšoj Jugoslaviji

Godine 1969. grupa oficira i podoficira Ratne mornarice Jugoslavije poslata je na obuku za dubinske ronioce i obuku za spašavanja iz podmornica u SSSR. Obuka je trajala godinu dana u Baku na Kaspijskom jezeru, u Azerbejdžanu i u Sevastopolju na Crnom moru. To je bila prva grupa ronilaca iz Jugoslavije koja je ronila na dubinama preko 100 metara. Oficiri su ronili na 140 metara,

a podoficiri na 160 metara.

Grupu su sačinjavali oficiri Franjo Zeljak (kasnije inspektor ronjenja u Brodospasu u Splitu, gde inače i živi), Toma Đorđević (danas živi u Ljubljani) i pokojni Josip Kožul. Podoficiri Slavko Bogdanović (savezni ronilački instruktor u SRJ, dugogodišnji član splitskog „Mornara“, danas živi u Nišu), Dragiša Koprić (ronilački instruktor sa tri zvezde CMAS, danas živi u Tivtu), Veselin Jevremović i Petar Đerđ (oboje danas žive u Srbiji), Laza Delevski

i Dušan Blatnjak (oboje danas žive u Splitu).

Ronilo se sa injektorskom opremom GKS-3M, odnosno sa opremom sa helioksom, sa kojom se ronilo do 200 metara. Drugi tip opreme na kojoj su završili obuku je bio ISP-60 za spašavanje iz potonulih podmornica kao i UVS-50M za ronjenje na vazduh do 50 metara.

Ronilo se sa broda SS-50, spasilačkog broda za podmornice, na kojem je bio sistem za dubinska ronjenja, tj. zvono i komora.

Nakon završene obuke podoficiri su dobijali svedočanstva Ministarstva odbrane SSSR, ronilačke knjižice kao i značke. Podoficiri su dobili zvanje Instruktor dubinskog ronjenja, a oficiri zvanje Specijalista za spasavanje podmornica

Svi ovde pobrojani su učestvovali i u vadenju podmornice Nereida sa Palagruže, oni su bili pripadnici POSa jedinice JRM, odnosno pomorskog odreda za spasavanje (vidi Ronilački svet iz Septembar-Decembar 2006).

Značke koje su dobili oficiri i podoficiri

Zoran Radoičić
ron. instruktor i
arhivar ronilačke istorije

U teškoj opremi je Slavko Bogdanović,
levo je Franjo Zeljak, a desno Laza Delevski

U opremi ISP-60 Franjo Zeljak,
Tomo Đorđević i Jozo Kožul (pok.)

PADI
padi.com

5STAR
INSTRUCTOR
DEVELOPMENT
CENTER

Take the
GoPRO

Challenge

Authentic
★
★
★
★
★

AQUAHOLIC

padi 799095

+ **MORNAR klub za vodene sportove**

padi IDC - Beograd

03 - 13 april 2012 Tasmajdan

detaljne informacije i prijavljivanje miha@frlec.net
info@h2o-sports.org, www.h2o-sports.org
tanjastevcic@gmail.com

* prodaja opreme za
vodene sportove

AQUAHOLIC

SRC Tasmajdan

Ilije Garasanina 26-28 lokal 5

11000 Beograd

tel: +381 11 3349759

+381 64 1885712

tanjastevcic@gmail.com

www.aquaholic.co

BRŽE OD ČEKA, BOLJE OD KEŠA.

INSTALLMENT KARTICA

Plaćajte na 6, 9 i 12 jednakih dinarskih mesečnih rata,
uz 30 dana odloženog plaćanja!

KOMERCIJALNA BANKA
Meni najbliža

